

Magyar Lapkiadók Egyesülete
Társszabályozás Szakértői Bizottsága

Ügyiratszám MLE: T-2018/06.
Tárgy: ██████████ magánszemélynek
a Népszava c. újságban megjelent tartalom
miatt benyújtott bejelentése

HATÁROZAT

██████████ kérelmezőnek (továbbiakban: „**Kérelmező**”) a XXI. század Média Korlátolt Felelősségű Társaság (székhely: 1066 Budapest, Jókai utca 6.; cégjegyzékszám: 01-09-287735) elleni panaszos eljárásban a Magyar Lapkiadók Egyesülete (1016 Budapest, Mészáros u. 15-17.) (továbbiakban: „**MLE**”) Szakértői Bizottsága (továbbiakban: „**Bizottság**”) az alábbi

határozatot

hozta.

A Bizottság a kérelmet, mint megalapozatlant, elutasítja.

A Bizottság jelen határozata ellen a *tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvényben* (továbbiakban: „**Mttv.**”) és *Magyar Lapkiadók Egyesülete Társszabályozási Magatartási Kódexében* (továbbiakban: „**Magatartási Kódex**”) rögzített szabályok megsértése esetén – a Magatartási Kódex 29. §-ával összhangban – van helye fellebbezésnek.

A fellebbezés a jelen határozat átvételétől számított 8 napon belül az eljárási díj megfizetésével az MLE elnökének címezve, az MLE Titkárságán nyújtható be. A fellebbezési határidő elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs. A fellebbezési határidő elmulasztása esetén az MLE a fellebbezési kérelmet minden további vizsgálat és indokolás nélkül elutasítja.

A fellebbezési eljárás díja megegyezik az elsőfokú eljárásáért fizetendő – a Magatartási Kódex 19. § (1) bekezdésben meghatározott – díjjal.

INDOKOLÁS

Kérelmező az MLE, mint társszabályozó szervezet felé a XXI. század Média Korlátolt Felelősségű Társaság által üzemeltetett népszava.hu internetes honlapon¹, valamint a Népszava nyomtatott sajtótermékben közzétett olvasói levéllel (a továbbiakban: „**Médiatartalom**”) kapcsolatban. Kérelmében előadta, hogy a Médiatartalom, mely 2018. április 11-én, a nyomtatott sajtótermék 10. oldalán jelent meg, a népszava.hu internetes honlapon pedig ugyanezen napon vált elérhetővé, álláspontja szerint a Magatartási Kódex gyűlöletkeltés tilalmát kimondó rendelkezéseibe ütközik.

¹ <http://nepszava.hu/cikk/1157256-egyesult-ellenzeket> (letöltés dátuma: 2018. május 21.)

A kérelem érkeztetése 2018. május 7-én megtörtént, az MLE pedig az ügyben illetékes társszabályozási szakmai szervezetként az ügyet ugyanazon a napon befogadta, 2018. május 8-án pedig átadta az eljárás lefolytatására illetékes Bizottságnak.

A társszabályozási eljárásra vonatkozóan elsődleges jogi háttér az Mttv. 190. §-ában leírt társszabályozási, illetve az eljárási szabályokra rendelkezést tartalmazó, az Mttv. 194. § szerint megalkotott és elfogadott Magatartási Kódex tartalmazza.

A Bizottság álláspontja alapján a Magatartási Kódex hatálya – mind annak 3. § 1 bekezdés a) pontja és 10. § szakasza, mind az Smtv. 17. § (1)-(2) bekezdései és az Mttv. 192. § (2) bekezdésének a) és b) pontjai alapján – kiterjed a kérelemben foglalt ügyben történő határozathozatalra.

1. A Kérelmező által kifogásolt Médiatartalom egy, a Népszava, illetve a nepszava.hu „Szerintem” elnevezésű rovatában megjelent, Dányi Tamás által jegyzett olvasói levél. A Kérelmező a cikk alábbi mondatait tarja sérelmesnek: *„Igazra volt Kertész Ákosnak, amikor azt mondta, hogy a magyar nép genetikusan alattvaló. Ezt én kiegészíteném azzal, hogy ostoba is. Vagy gyáva. Vagy mindkettő.”*

Kérelmező álláspontja szerint a fenti idézet a gyűlöletkeltés tilalmába ütközik. A Médiatartalom egyetértőleg utal vissza Kertész Ákos író, filmdramaturg 2011. augusztus 29-én kelt nyílt levelére, melyet az Amerikai Egyesült Államokban bejegyzett Olivia Media and Publishing Corporation által üzemeltetett Amerikai Népszavában (nepszava.com) tett közzé.²

2. Jelen ügyben a felelősség megállapíthatóságának előkérdéseként az vizsgálandó, hogy felelős-e a kiadó az olvasói levelekért. A magyar bírói gyakorlat évtizedek óta elismeri a médiatartalom-szolgáltató felelősségét a közzétett olvasói levelekért.³ A felelősség arra tekintettel áll fenn, hogy a médiatartalom-szolgáltató választja ki, mely olvasói leveleket teszi közzé s melyikeket nem, esetleg milyen terjedelemben. Ilyen módon az olvasói levelek szerkesztett tartalomnak minősülnek. A Bizottság egyetértve a magyar bíróságok megközelítésével és – az egységes jogalkalmazás megvalósulásához fűződő érdeket szem előtt tartva – jelen határozatban is követi a magyar bíróságok által lefektetett joggyakorlatot. Megállapítja, hogy a médiatartalom-szolgáltató felelősséggel tartozik az általa közzétett olvasói levelekért.

3. *„Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”* – rögzíti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése. A véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett szerepét az Alkotmánybíróság már a 30/1992. (V.26.) AB határozatában hangsúlyozta⁴. A testület a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi.⁵ Az Alkotmánybíróság egyik közelmúltban megjelent határozatában erősítette meg, hogy *„(...) a szabad véleménynyilvánítást korlátozó törvények megszorító értelmezése áll összhangban az Alaptörvényből fakadó garanciákkal.”* A testület rögzítette, hogy *„[a]z alkotmányjogi mércében további különbségtételt jelent, hogy az adott vélemény tényállítást, avagy értékítéletet közvetít. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg (...).”*⁶

A taláros testület *„felfogása szerint a véleménynyilvánítási szabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik a közélettel összefüggő vélemény. (...) Következtes (...) az Alkotmánybíróság gyakorlata abban (...), hogy a közéleti szólás szabadságának megítélésekor a véleményszabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös*

² <http://nepszava.com/2011/08/velemeney/kertesz-akos-nyilt-levele-az-amerikai-nepszavahoz.html> (letöltés dátuma: 2018. május 21.)

³ Lsd. BH1983.276 vagy BH1995.151., a bírói gyakorlatot idézi: 19/2014. (V.30.) AB határozat

⁴ ABH 1992, 167.

⁵ 30/1992. (V.26.) AB határozat; ABH 1992, 179.

⁶ 14/2017. (VI.30.) AB határozat; ABH 2017, 350.

*szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az íyétén szólások erősebb védelmet élveznek, korlátozásuk még szűkebb körben nyerhet igazolást (...). Az Alkotmánybíróság (...) korábbi döntésében olyan mércét alakított ki, amely szerint egy-egy vélemény-kifejezés közéleti jellegének megítéléséhez »a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját.« {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.*⁷

Az ügy alkotmányjogi háttérének felvázolásakor szükséges tekintettel lenni az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdésére, melynek értelmében „[a] véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. (...)”.

- 3.1. A Bizottság álláspontja szerint a fenti elvek relevanciával bírnak a Bizottság jogalkalmazására is. A Bizottság álláspontjának kialakításakor figyelemmel kell lennie arra, hogy az olvasói levél a véleménynyilvánítás szabadságának hatókörébe tartozik. A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátozható. A véleménynyilvánítást korlátozó Smtv.-ben és Magatartási Kódexben foglalt rendelkezések azonban – az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel – megszorítóan értelmezendők.
- 3.2. A tényállítás és vélemény elhatárolásánál az ún. bizonyíthatósági tesztet alkalmazza a magyar bírói gyakorlat: „*az a közlés, melynek valósága vagy valótlanága bizonyítható – tény; amelynek valóságtartalma nem bizonyítható, az vélemény*”.⁸ A Bizottság álláspontja szerint a Médiatartalom állításai közül a magyar nép ostobaságára és gyávaságára vonatkozó állítás kétségkívül a vélemény kategóriájába tartozik. Minden bizonnyal az alattvalóságra vonatkozó állítás is e körbe lenne sorolható, ha a szerző – Kertész Ákost idézve – nem illesztette volna elé a „genetikusan” jelzőt. A genetika ugyanis az orvostudomány területére tartozó diszciplína. A Bizottság úgy látja, hogy a magyar nép genetikai összetételére vonatkozó állítás – szigorúan szövegszerű értelmezés esetén - minősülhet tényállításnak. A Bizottság azonban a Médiatartalmat annak szövegkörnyezetében és egészében értelmezve – arra is tekintettel, hogy az nem egy orvosi szakfolyóiratban, hanem egy közéleti napilapban jelent meg - arra a következtetésre jutott, hogy a „genetikusan alattvaló” állítás, annak súlyosan sértő voltára tekintet nélkül – véleményként értékelendő.
- 3.3. A Bizottság álláspontja szerint az olvasói levél egésze megjelenésének módjára, körülményeire, a vélemény tárgyára, kontextusára figyelemmel közéleti véleménynyilvánításnak tekintendő, s mint ilyen, a véleménynyilvánítás szabadságához való jog különösen erős védelmét élvezzi.
- 3.4. **A Bizottság álláspontja szerint a „méltóság megsértése”, valamint a „gyűlöletkeltés” megvalósítása különböző jogi tényállások.** A gyűlöletkeltés megállapíthatóságának feltételei szigorúbbak: olyan közlés, mely alkalmas a „méltóság megsértésére”, nem automatikusan gyűlöletkeltő. A vizsgált közlés, különösen annak „genetikusan alattvaló” fordulata felveti az Alaptörvény magyar nemzet méltóságának védelmét deklaráló rendelkezéseinek megsértését. A Bizottság hatásköre azonban az Smtv. és a Magatartási Kódex megsértésének megállapítására terjed ki. A Médiatartalom Alaptörvénybe ütközésének megállapítására a Bizottságnak nincsen hatásköre, ezért korlátozott abban, hogy ilyen megállapítást tegyen.

Az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése a *Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* 2:54. § (5) bekezdésében konkretizálódik. Az emberi méltóság megsértésének polgári jogi (és adott esetben büntetőjogi) eszközei a sértett személy, illetőleg a jogosított szervezetek

⁷ 14/2017. (VI.30.) AB határozat; ABH 2017, 350-351.

⁸ BDT 2012. 2653. (Szegedi Ítéletábla Pf. II. 20. 746/2010/2.)

rendelkezésre állnak, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság, erre irányuló kérelem esetén – az eset összes körülményét mérlegelve – megvizsgálja, hogy történt-e polgári jogi (vagy büntetőjogi) jogsértés. Ezek az eljárások a társszabályozás rendszerétől teljesen függetlenek.

4. A gyűlöletkeltés tilalmát a Magatartási Kódex 10. § (1) bekezdése tartalmazza, mely rögzíti, hogy „[a] médiatartalom-szolgáltató által közölt médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.”

A gyűlöletkeltés tilalma vonatkozásában ugyancsak releváns a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: „Smtv.”) 17. § 1 bekezdése, melynek értelmében „a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség elleni gyűlölet keltésére”.

A Médiatanács értelmezése szerint „[a] gyűlöletkeltés médiajogi tilalmának megsértése akkor állapítható meg, ha a médiatartalomban azonosítható egy társadalmi csoport, amelynek tagjaival kapcsolatban erőszakos indulat és gyűlölet keltésére alkalmas megnyilvánulások jelennek meg.”⁹

4.1. A vizsgált Médiatartalom kapcsán megállapítható, hogy a társadalmi csoport adott, a szerző explicit hivatkozik a „magyar nép”-re, így az azonosítható társadalmi csoport kritériuma fennáll. A Bizottság utal arra a jogi szakirodalomban folyó vitára, melynek tárgya az, hogy a gyűlöletkeltés tilalmának kisebbségvédelmi funkciójára tekintettel, Magyarország lakosságának jelentős többségét alkotó „magyar nép” lehet-e gyűlöletkeltés passzív alanya.¹⁰ Az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdésének a 2013. április 1. napjával az Alaptörvény szövegébe történő inkorporálására is figyelemmel, a Bizottság az Alkotmánybíróság 96/2008. (VII.3.) AB határozatban foglaltakat fogadja el jogértelmezésének zsinórmértékéül, melyben a testület a polgári jogi személyiségvédelemmel kapcsolatban, de a Bizottság nézete szerint a gyűlöletkeltésre is irányadó hatállyal állapította meg, hogy „[n]incs a tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka annak, hogy csoportképző tulajdonoságok csak kisebbségként létező személyösszeiséget jellemezhetnek.”¹¹

4.2. Az azonosítható társadalmi csoporton kívül tényállási elem a közlés erőszakos indulat és gyűlölet keltésére való alkalmassága. Ebből következik – a Médiatanács jogértelmezése által is megerősítetten, hogy nem tényállási elem a gyűlölet érzetének kialakulása, valamint „*még kevésbé az, hogy a megtámadott közösséget tényleges – fizikai sérelem vagy fenyegetés érje*”.¹² A jogsértés lehetőségének előidézése azonban feltétele a gyűlöletkeltés megállapíthatóságának.¹³ A Médiatanács ugyanis 1270/2013. (VII.24.) sz. végzésében megállapította, hogy azon kijelentések, melyek „*gúnyosak, dehonasztalók, az érintett nemzetek tagjai számára sérelmesek*”, azonban „*nem (...) alkalmasak mások ellenséges indulatainak, gyűlöletének felkeltésére*”, nem sértik a gyűlöletkeltés tilalmát, tekintettel arra, hogy a „*közösség tagjaiban potenciálisan kialakuló egyéni sérelemérzeten túl az elhangzottak nem (...) alkalmasak arra, hogy a kinyilvánított vélemény befogadóiban azt a gyűlöletet előidézzék, amelynek kialakulása utóbb a közösséggel szembeni jogsértésben nyilvánulhat meg*”. A Médiatartalomnak tehát, ahhoz, hogy gyűlöletkeltésnek minősüljön és így az Smtv.-

⁹ A Médiatanács 62/2013. (I.16.) sz. végzése, 4. oldal

¹⁰ Gárdos-Orosz Fruzsina – Pap András László: Gondolatok a gyűlöletbeszéd polgári jogi szabályozásának jogi és jogpolitikai környezetéről, In: Állam- és Jogtudomány, 2014/2., pp. 3-26.; Jovánovics Eszter – Pap András László: Kollektív bűnösség a XXI. Század Magyarországon: magyarellenesség vádja cigányokkal szemben két emblematis perben, In: Fundamentum, 2013/3., pp. 153-157.

¹¹ ABH 2008, 831.

¹² A Médiatanács 802/2013. (V.8.) sz. határozata, 7. oldal

¹³ A Médiatanács 1270/2013. (VII.24.) sz. végzése, 9. oldal

ben és a Magatartási Kódexben foglalt tilalomba ütközzön, alkalmasnak kell lennie jogsértés előidézésére. A Médiatanács szavaival: „a gyűlöletkeltés (...) az erőszak érzelmi előkészítését, az erőszakos konfliktusmegoldásra való buzdítást jelenti.”¹⁴

A „genetikusan alattvaló” kitétel alkalmazásával a konkrét esetben egy magyar személy által, magyar közegben és ehhez a közeghez címzetten előadott, általánosító becsmérlő tényállításról van szó. Ez a magyarság körében a közösséget érintő sérelemérzetet válthat ki. Ám a Bizottság álláspontja szerint a Médiatartalom nem alkalmas az erőszak érzelmi előkészítésére, valamint nem buzdít erőszakos konfliktusmegoldásra. A Médiatartalom a magyar népre nézve kétségkívül sértő, lealacsonyító kifejezéseket használ, azonban ez nem elégséges a gyűlöletkeltés Médiatanács gyakorlatában kialakult magas mércéjének eléréséhez.

5. A fentiekkel összhangban a Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a sérelmezett cikk gyűlöletkeltésre nem alkalmas, így nem ütközik a Magatartási Kódex vagy az Smtv. alkalmazandó rendelkezéseibe, így a Bizottság – összhangban a Magatartási Kódex 28. § 1-es bekezdésének a) pontjával – a kérelem elutasítása mellett döntött.

Figyelembe véve azt, hogy a médiajogilag nem jogsértő, azonban egyesekben meglepődést, felháborodást, megütközést keltő vagy más szempontból kifogásolható médiatartalmak is a sajtószabadság védelmi körébe tartoznak, így a Bizottság álláspontja szerint az ilyen tartalmakkal szemben megfelelő „válasz” lehet például egy arra reagáló, adott esetben azt kritizáló (újságírói) vélemény. Az ilyen vélemények is az oltalmazott szabadságjogok védelmi körébe tartoznak.

Az eljárás során eljárási költség nem merült fel.

A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Magatartási Kódex 29. § szakaszán alapul.

Kelt: Budapest, 2018. május 24.

Kiss László s.k.
a Szakértői Bizottság tagja

Somodi Géza s.k.
a Szakértői Bizottság tagja

Dr. Réti László
a Szakértői Bizottság elnöke

¹⁴ A Médiatanács 551/2016. (V.17.) sz. végzése, 5. oldal